

Thyborøn Havn set fra vest med Vandbygningsvæsnets gamle huse indenfor cirklen. Foto: Thisted Kommune.

Sea War Museum Jutland

Af Eskild Bjerre Laursen, udstillingsarkitekt.dk

Verdens største søslag, Jyllands-slaget, fandt sted ud for Thyborøn. I 1916 under 1. verdenskrig stødte 151 britiske krigsskibe sammen med 99 tyske. I alt 25 skibe blev sænket og 8647 søfolk omkom. De britiske styrker var overlegne, men led alligevel de største tab, nok fordi tyskerne havde et teknisk forspring. Et nyt museum fortæller historien.

Erhvervsdykkeren Gert Normann Andersen har, med base i Holstebro, opbygget landets største virksomhed inden for sit felt. Han har gennem en år-række lokaliseret alle vrage fra slaget, samt mange andre fra 1. Verdenskrig. Han har gennem 40 år hjærget og restaureret talrige skibsdele og sideløbende opbygget en stor samling af uniformer, billeder og relevante tidstypiske genstande samt et stort bibliotek om 1. verdenskrig i Nord-søen. Samlingen er suppleret med en række indlån fra lokale museer og fra den engelske admiral Jellicoe's barnebarn. Den er nu udstillet i det, der tidligere

var Vandbygningsvæsnets røde træhuse, som ligger ud mod havet i Thyborøn. De ældste af husene er fra begyndelsen af 1900-tallet og er blevet istandsat i et samarbejde mellem Lemvig Kommune og Realdania med det sigte, at sporene fra 100 års arbejde med at sikre kystlinjen mod havets hærgen skulle bevares. Der ligger således stadigvæk skinner i gulvene fra de små transportvogne, der fragtede byggematerialer ud til høfderne. Der er kranspor i loftet og store gamle relæer på væggene.

Et vægtigt materiale

Det er bygningsmæssigt et stærkt modspil til et dramatisk emne med et slagkraftigt genstandsmateriale. Ud fra et hurtigt skøn er der ca. 90 tons genstande i udstillingen, hvoraf den tungeste er en dampmotor, som vejer 18 tons.

I 1915 sænkede den tyske ubåd U20 verdens største og hurtigste passagerskib Lusitania, som sejlede mellem Storbritannien og USA. Blandt de 1198 omkomne var der 128 amerikanske passagerer, og de første tilløb til den senere amerikanske krigsdeltagelse i 1917, blev taget her. Periskopet, hvor igennem ubådskaptajnen fik øje på den enorme damper, er indlånt fra Vendsyssel Historiske Museum og kan ses og røres i udstillingen. Det er monteret, så det stikker op igennem udstillingsbygningens tag, og gæsterne er velkomne til at gribe håndtagene og tage et kig ud over Thyborøns tage. Ubådens tårn, skrue og dækskanon er her også. Udstillingerne, der omfatter fire byg-

ninger med et samlet areal på ca. 800 m², er blevet til i løbet af blot 7 måneder til en kvadratmeterpris på 2-3.000 kr. At det overhovedet har været muligt at gennemføre, skyldes bl.a. et stærk lokalt engagement og en stor indsats fra mange frivillige. Og så har det været nødvendigt at gribe til alternative løsninger, så som at bygge udstillingsvægge, podier og montrebaser op af gamle gratis ammunitions-kasser fra forsvaret.

Engagementet i historierne og genstandene selv overstråler videnskabelig stringens og konsekvens.

Det er de menneskelige dramaer og tragedier, der er i fokus. Som når besætningen på en havareret zeppelin (et tysk luftskib) i 1916, efter at en britisk trawler havde afvist at redde dem, skrev afskedsbreve med blod som blæk og sendte dem som flaskepost, før de forsvandt i Nord-søens kolde vand. For ildsjælen Gert er en af udstillingens vigtigste beretninger imidlertid den om den tyske kaptajn Wolfram von Knorr, der efter at have sænket den britiske hjælpekyrdsen *Ramsey* satte alle både i vandet for at redde de overlevende.

Neutralt og nøgternt

Hvis ikke der er alt for mange besøgende, bliver man mødt af engagerede frivillige værter, som med stolthed fortæller de medrivende historier, som ligger bag de usædvanlige udstillinger. Ellers mødes gæsten af billedrige plancher med et minimum af tekst, skrevet af journalisten Knud Jakobsen i en faktuel og kortfattet

Engelsk dørlskænan og i baggrunden ubådstårn af messing og bronze. I gulvet bevarede togskiner.

De gamle bygningsdele danner baggrund i montren. Ammunitionskasser som podier.

Fra udstillingens store centrale rum med Jyllandsslaget.

Fotos: Eskild Bjerre Laursen, udstillingsarkitekt.dk

De røde træhuse før renoveringen.

form. Udstillingen suppleres med et mere udførligt teksthæfte, dog uden forsøg på at frembringe kulturhistoriske analyser. Der arbejdes på i fremtiden at etablere offentlig adgang til det meget omfattende bibliotek samt at stille gæsteboliger til rådighed for de, der vil grave et spadestik dybere i materialet.

Vi har her noget så sjældent som et museum, der handler om andre nationers historie, uden at der anlægges en etnografisk synsvinkel på stoffet. Og et museum, der ikke tager part i den konflikt, som skildres og derfor lægger sig i naturlig forlængelse af Danmarks neutralitet under 1. verdenskrig.

Dette er allerede blevet bemærket som en særskilt kvalitet, af britiske og tyske besøgende.

Når man træder ud af bilen i Thyborøn, kan man i Danmark næsten ikke komme længere væk fra København. Lemvig kommune, der er trængt som udkantsområde med faldende ejendomspriser og indbyggertal, har haft øje for potentialet i dette projekt og har været en proaktiv medspiller. I skrivende stund er der, efter de første 6 uger i drift, kvitteret med mere end 8500 besøgende – og det er vel at mærke "uden for sæsonen".

Der er planer om i de kommende år at etablere en mindepark for de omkomne; dertil at inddrage resten af Vandbygningsvæsnets gamle huse til udstillinger af andre private samlinger af maritim karakter.